

**POWIATOWY PROGRAM RZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
W POWIECIE PUŁTUSKIM
NA LATA 2021 – 2025**

PUŁTUSK, listopad 2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY	
1.1. Definicja przemocy w rodzinie	5
1.2. Główne rodzaje przemocy w rodzinie	6
1.3. Czynniki ryzyka występowania przemocy	7
1.4. Sytuacja osób doświadczających przemocy	8
1.5. Cykle przemocy i inne psychologiczne mechanizmy w jakich funkcjonuje osoba doświadczająca przemocy	12
II. PRZEMOC W RODZINIE W DOKUMENTACH PRAWNYCH	
2.1 Dokumenty międzynarodowe	14
2.2 Podstawy prawne w Polsce	15
2.3 Inne dokumenty	16
2.4 Uprawnienia i zadania służb powołanych do realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	18
III. FORMY WSPARCIA REALIZOWANE W POWIECIE PUŁTUSKIM W LATACH 2021 – 2025	21
IV CELE PROGRAMU	37
4.1 Cel główny	37
4.2 Cele szczegółowe	37
4.3 Obszary działań	37
4.4 Odbiorcy programu	38
4.5 Przewidywane efekty realizacji programu	38
4.6 Realizatorzy	39
V. MONITOROWANIE	39
VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	40
VII. ZAKOŃCZENIE	40
VIII. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU	41

WSTĘP

Rodzina jest naturalnym środowiskiem prawidłowego wzrostu i rozwoju fizycznego oraz intelektualnego człowieka. Stanowi źródło zaspokojenia wszystkich jego potrzeb, w tym przede wszystkim potrzeby miłości, bezpieczeństwa i akceptacji. Rodzina, podstawowa komórka życia społecznego, winna dbać o rozwój fizyczny i psychiczny jej członków. Uczy zasad współżycia społecznego i właściwego postępowania, dbania o więzi i relacje międzyludzkie. Rodzina jest także źródłem kształtowania się osobowości człowieka, nabywania przez niego różnych umiejętności, bogactwa doświadczeń, rozwoju zainteresowań, stanowi ona drogę ku samorealizacji. Uczy odpowiedzialności, pełnienia różnych obowiązków i ról społecznych oraz samodzielnego podejmowania szeregu decyzji w odważnym wkraczaniu w dorosłość.

Nie zawsze jednak rodzina jest silną i zjednoczoną komórką społeczeństwa. Osoby tworzące rodzinę nieustannie zmagają się z zagrożeniami płynącymi ze świata zewnętrznego (postęp, technika, ekonomia, nauka, itp.). Rozwój cywilizacji, pogoń za dobrami materialnymi, presja czasu, mogą zaburzać harmonię ogniska domowego, powodując powstawanie różnego rodzaju patologii, w tym także powstawania zjawiska przemocy w rodzinie. Przemoc jest źródłem wielu negatywnych skutków w sferze emocjonalnej, społecznej, psychicznej i fizycznej. W swoich ofiarach budzi to poczucie wstydu, winy, bezsilności czy upokorzenia. Obserwowane zjawisko przemocy zmusza do refleksji i zastanowienia się nad działaniami, które należałoby podjąć w celu prewencji i popularyzacji działań zapobiegawczych występowaniu przemocy w podstawowej komórce polskiego społeczeństwa, jaką jest rodzina. Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki społecznej jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2020r., poz. 218 ze zm.) nakłada zarówno na gminy, jak i powiaty obowiązek tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Jednym z zadań jest też opracowanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy, a także realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.

Pomimo funkcjonowania różnych instytucji mających chronić prawa osób słabszych i krzywdzonych, to działania te, w przypadku ofiar przemocy, nie były chronione wystarczająco i skutecznie. W przypadku występowania przemocy, na ogół potrzebne są działania kompleksowe, prowadzone przez różne służby oraz łączenia działań z różnych perspektyw: prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej. Przemoc jako zjawisko

wielopłaszczyznowe dotyczy funkcjonowania całej rodziny, a więc wielu osób: dorosłych, dzieci, starszych, niepełnosprawnych. Osoby te są w różnych sytuacjach i potrzebują podjęcia w stosunku do nich indywidualnych działań i form wsparcia. Doświadczenie pokazuje, że działania jednej służby nie są wystarczające, aby skutecznie i trwale zatrzymać przemoc.

Ważne jest zatem, aby uzmysłowić sobie powagę problemu jakim jest stosowanie przemocy wobec najbliższych, a szczególnie wobec dzieci i osób starszych. Należy chronić prawa wszystkich osób, a dzieciom umożliwić wychowanie i nabywanie prawidłowych postaw czy wzorców w rodzinie wolnej od przemocy. Dom rodzinny powinien stanowić stabilne środowisko wychowawcze, zapewniać bezpieczeństwo, zaspokajać wszystkie potrzeby jego członków, umożliwić wychowanie dziecka w poczuciu godności i wartości osobistej, z poszanowaniem praw każdego człowieka. Niestety w wielu przypadkach wizja domu bez przemocy jest jedynie fikcją.

Przemoc domowa stała się zjawiskiem społecznym, aby jej skutecznie przeciwdziałać należy podejmować działania systemowe. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dają taką możliwość, a także wskazują zadania poszczególnych samorządów i źródła ich finansowania.

Niniejszy program stanowić ma budowę spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie pułtuskim we współpracy wszystkich instytucji i organizacji zajmujących się tematyką przemocy.

CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY

1.1 Definicja przemocy w rodzinie

Zgodnie z ustawą Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.) przemoc w rodzinie, to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (tj. małżonka, dzieci, rodziców, rodzeństwa, powinowatych, przysposobionych oraz ich małżonków, a także innych osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się:

- intencjonalnością, która określa działania sprawcy, jako zamierzone. Stosując przemoc sprawca chce przejąć kontrolę nad ofiarą. Jest on przekonany, iż wyłącznie on wie, jakie działania są dla ofiary najlepsze, stąd podejmuje w ważnych sprawach decyzje za swoją ofiarę, uznając ją za całkowicie niezdolną do stanowienia o sobie samej,
- asymetrią/brakiem równowagi sił, która wynika z obecności w rodzinie wyraźnych różnic zarówno w aspekcie materialnym, ekonomicznym, fizycznym jak i psychicznym, społecznym czy kulturowym. Pojawiające się dysproporcje zwiększają przewagę sprawcy nad ofiarą, czyniąc ją coraz bardziej bezradną i bezsilną,
- naruszeniem godności i praw poprzez poniżające traktowanie ofiary. Sprawca wzbudza w ofierze poczucie bezwartościowości, pozbawia prawa do szacunku, ochrony zdrowia i godnego życia,
- powodowaniem cierpienia i szkód, tj. cierpieniem fizycznym i psychicznym ofiary na skutek systematycznej przemocy ze strony partnera. Traumatyczne przeżycia wpływają na funkcjonowanie i zdrowie psychiczne. Osoby takie często żyją w przekonaniu, iż zasługują na takie wynaturzone i nieludzkie traktowanie. Popadają w niemoc i w ten sposób starają się usprawiedliwić własną bezsilność, wycofanie z działań skierowanych na otrzymanie pomocy, czy brak wsparcia z zewnątrz. Godzą się na przemoc, a winą za nią obarczają siebie.

1.2 Główne rodzaje przemocy w rodzinie

Przemoc domowa nie jest jednorazowym czynem. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię. Przemoc to nie tylko bicie, siniaki i rany na ciele są to wszystkie sytuacje, kiedy silniejszy krzywdzi słabszego od siebie. Przemoc zawsze powoduje naruszenie osobistej mocy ofiary i sprawia, że żyje ona w świecie przemocy, z której nie potrafi się wydostać, uniemożliwiając jej normalne funkcjonowanie.

Rodzaje przemocy:

– **przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia, wyraża się m.in. jako: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, rzucanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielanie koniecznej pomocy.

– **przemoc seksualna** – to działanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności, wyraża się m.in. przez: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytykę seksualności kobiety, itp.,

– **przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu, wyraża się m.in. jako wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, stosowanie gróźb.

– **przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy, wyraża się m.in. jako odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny,

– **zaniedbanie** – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

1.3 Czynniki ryzyka występowania przemocy

Występowaniu przemocy szczególnie sprzyjają:

- ✓ Obowiązujące w danym środowisku normy kulturowe i społeczne, m.in.: przekonanie o dominacji mężczyzn nad kobietami, przekonanie o prawie rodziców do dominacji nad dzieckiem, przyzwolenie na bicie dzieci, autorytarny i hierarchiczny model rodziny, silne normy dotyczące prywatności, stereotypowe wzorce męskiej tożsamości (mężczyzna – władczy; kobieta – uległa);
- ✓ Nadużywanie alkoholu i uzależnienie od alkoholu – alkohol toruje drogę przemocy, osłabia kontrolę zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem, zaburza ocenę sytuacji, powoduje błędną interpretację zachowań innych osób, przysparza kłopotów z prawem, często powoduje utratę pracy – to wszystko jest źródłem stresu i pogorszenia sytuacji życiowej, sprzyja stosowaniu przemocy;
- ✓ Podeszły wiek – występowanie przemocy wobec osób starszych zwiększa się, gdy w rodzinie we wcześniejszych latach historii rodziny występują nadużycia, jest wzajemna zależność członków rodziny, dzielenie wspólnego domu (mieszkania), fizyczne i psychiczne obciążenie opiekuna, izolacja społeczna rodziny, uzależnienie i choroby psychiczne, złe warunki socjalno-ekonomiczne. Im starsza osoba, tym jest bardziej narażona na przemoc;
- ✓ Niepełnosprawność jest czynnikiem ryzyka, nad osobą niepełnosprawną członkowie rodziny jak i inne osoby mają ewidentną przewagę, a osoby te są często zdane na ich opiekę.

Ponadto coraz częściej występującym rodzajem przemocy jest ekonomiczna: ograniczanie dostępu do pieniędzy, odbieranie świadczeń, niezaspakajanie podstawowych potrzeb, pozbawianie praw do dysponowania majątkiem.

W społeczeństwie istnieje wiele mitów i stereotypów „tłumaczących” stosowanie przemocy w rodzinie. Poniżej przedstawiono niektóre z nich:

- maltretowane kobiety wyolbrzymiają problem, prowokują pobicie – to masochistki,
- nadużywanie alkoholu to główna przyczyna maltretowania,
- przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać,
- przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego,
- przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar – nie tylko siniaki, złamania czy oparzenia świadczą o przemocy. Przemoc ma „wiele twarzy”. To także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, groźenie, zastraszanie,

- jeśli ktoś jest bity to znaczy, że sobie na to zasłużył,
- policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych,
- ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc,
- to był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy,
- gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy,
- przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol, stanem nietrzeźwości sprawcy próbują usprawiedliwić fakt znęcania się nad członkami rodziny,
- osoby dopuszczające się przemocy muszą być chore psychicznie,
- nie ujawnia się tajemnic rodzinnych,
- nie można zmienić swego przeznaczenia.

Występujące mity i stereotypy utrudniają wyjście z przemocy. Utrudniają instytucjonalną pomoc oraz realizację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1.4 Sytuacja osób doznających przemocy

KOBIETA OFIARĄ PRZEMOCY DOMOWEJ

Dlaczego to kobieta głównie jest ofiarą przemocy w rodzinie? Jak wskazują dane z instytucji pomocy społecznej, to głównie płęć żeńska doświadcza powyższego zjawiska. Może być wiele przyczyn tegoż faktu. Kobieta wiedząca życie ze sprawcą przemocy jest często zależna materialnie od niego, podporządkowana, uległa, będąca w nielicznych kontaktach z innymi ludźmi. Często tłumaczy zachowanie partnera jego nastrojem, przykrościami, których doznał na przykład w pracy lub przeżyciami z jego dzieciństwa. Przestraszona, z poczuciem własnej niemocy i bezwartościowości z głębokim przeświadczeniem, że zasługuje na to, co ją spotyka, uważa, że nie ma wyjścia z sytuacji. Jednakże z drugiej strony nie może znieść dłużej agresji partnera, szybko tłumaczy sobie, że to ostatnie pobicie. Wstydzi się mówić o swoim związku i sposobie traktowania jej przez partnera. Krańcowo zależna emocjonalnie od partnera nie wyobraża sobie życia poza związkiem, ale też nie wyobraża sobie dalszego życia z nim. Kobieta będąca ofiarą przemocy może być również niezdolna do samoobrony w sytuacji, gdy jest chora, ciężarna, niepełnosprawna fizycznie, upośledzona umysłowo czy chora psychicznie.

Biorąc pod uwagę złożoność zjawiska przemocy, osoby dotknięte przemocą, w tym kobiety, wymagają długoterminowej, specjalistycznej opieki.

MĘŻCZYŻNA JAKO OFIARA PRZEMOCY W RODZINIE

Rozpatrując problematykę przemocy domowej, najczęściej czyni się to w kontekście kobiety będącej ofiarą przemocy i mężczyzny występującego w roli sprawcy przemocy. W literaturze oraz publikacjach popularnonaukowych coraz częściej pojawiają się artykuły poruszające temat przemocy wobec mężczyzn. Wzrost aktów przemocy, w których to kobiety są agresorami burzy mit, iż to wyłącznie one są jej ofiarami. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie wskazuje, iż kobiety stanowią najliczniejszą grupę ofiar przemocy, ale mężczyźni, mimo, że stanowią mniej liczną grupę, to w ten sam sposób doświadczają psychicznych konsekwencji tego aktu. Zarówno kobiety, jak i mężczyźni mają zbliżoną skłonność do stosowania przemocy, aczkolwiek mężczyźni w porównaniu do kobiet rzadziej przyznają się do faktu bycia ofiarą przemocy. W społeczeństwie wciąż panuje stereotyp silnego, twardego mężczyzny i słabszej, kruchej kobiety. Staje się to powodem zatajania przez mężczyzn faktów doznawania przemocy ze strony partnerek. Przemoc ta ma rzadziej charakter fizyczny. Często wiąże się z przemocą emocjonalną, psychicznym znęcaniem. Mężczyzna bywa poniżany, wyzywany, ośmieszany, kontrolowany, krytykowany, szantażowany i narażony na groźby ze strony kobiety. Pozostający w związkach małżeńskich mężczyźni – mający dzieci, są często straszeni przez kobiety ograniczeniem lub całkowitą utratą kontaktu z dziećmi. Zdarza się, że kobiety nastawiają negatywnie dzieci wobec ojców, co wzbudza w nich lęk i niszczy ich relacje z dziećmi. W takich sytuacjach pod znakiem zapytania staje autorytet ojca i jego pozycja w rodzinie. Krzywdzeni mężczyźni, rzadziej dochodzą swoich praw i szukają pomocy. Wstydzą się faktu pobicia przez partnerkę, ukrywają widoczne ślady i zaprzeczają, że przemoc może ich dotyczyć. Wynika to z braku świadomości społecznej powagi problemu przemocy w stosunku do mężczyzn. Co więcej, zdarza się, iż przemoc wobec mężczyzn jest nadal w wielu środowiskach tematem tabu. Mężczyzna będący ofiarą znęcania się psychicznego lub przemocy fizycznej ze strony partnerki, wzbudza zdziwienie i niedowierzanie otoczenia. Zamyka mu to drogę do uzyskania pomocy, może wzmagać rozwój wiktyimizacji.

Zatem, przeciwdziałając przemocy w rodzinie dotyczącej nie tylko kobiety, lecz także i mężczyzn należy zwiększać świadomość społeczną oraz otwierać się i być gotowym na udzielenie pomocy w razie wystąpienia tego typu problemu.

PRZEMOC W RODZINIE WOBEC DZIECI

Przemoc wobec dzieci niesie poważne konsekwencje w ich życiu teraźniejszym jak i w dorosłości. Stąd bardzo ważne jest rozpoznanie symptomów stosowania różnych form przemocy wobec dzieci, zapewnienie im właściwej opieki i ochrony ich praw. Konieczna jest znajomość form i skali przemocy. Dzieci wychowujące się w rodzinach gdzie występuje przemoc narażone są na dwa rodzaje traumatycznych doświadczeń. Pierwsze dotyczy dzieci, które są bezpośrednimi ofiarami przemocy, drugie zaś dzieci, które są świadkami przemocy. Na podwójne niebezpieczeństwo narażone są dzieci, które same doświadczają przemocy i są jej świadkami. Wiele dzieci bezpośrednio staje się ofiarami przemocy, gdy próbuje powstrzymać sprawcę.

Przemoc stosowana wobec dzieci może przybierać postać przemocy fizycznej, emocjonalnej, seksualnej. Oprócz widocznych skutków przemocy w czasie jej trwania obserwuje się także skutki odroczone. Doświadczenia przeżyte w dzieciństwie mają wpływ na całe życie. Dzieci poznają świat i rządzące nim prawa, a także swoje w nim miejsce poprzez pryzmat domu rodzinnego. W domach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, chłopcy uczą się agresji wobec kobiet. Dziewczynki zaś, tego, żeby żyć z w pełni zadowolonym mężczyzną, trzeba być bitą, poniżaną. W rodzinie gdzie ojciec bije matkę i/lub dzieci następuje modelowanie agresji. Dzieci, które na co dzień obserwują okrutne traktowanie przejawiają różne formy agresji wobec rówieśników, nauczycieli, innych osób. Jeśli wobec dziecka dodatkowo stosowane są zbyt surowe kary, nieadekwatne do winy w dziecku utrwala się poczucie niesprawiedliwości, gniewu i zaczyna ono szukać akceptacji poza domem. Jeśli natrafi na podobnych sobie utworzą grupę nieformalną organizującą napady i znęcającą się nad słabszymi. Dzieci te często mają problemy z nauką, koncentracją uwagi, powtarzają klasy, wagarują. Innym sposobem ucieczki od problemów jest nadużywanie alkoholu, palenie papierosów, czy branie narkotyków. W ekstremalnych przypadkach dzieci krzywdzone przez swoich najbliższych podejmują próby samobójcze, powodują samookaleczenia.

Przemoc stosowana wobec dzieci szczególnie w rodzinie ma związek z wieloma przykrymi konsekwencjami, ucząc ich jak mają rozwiązywać konflikty oraz jakie metody powinien stosować by osiągać sukcesy. Ponadto, dziecko doznające krzywdy ze strony dorosłych lub rówieśników:

- uczy się rozwiązywać spory i pojawiające się trudności przy pomocy siły fizycznej i przemocy,
- jest agresywne wobec rówieśników, często okazuje złość,
- może wykazywać nadmierny niepokój lub być pobudzone,

- nie wierzy we własne możliwości i ma zaniżony obraz samego siebie, niską samoocenę,
- może przejawiać huśtawkę nastrojów,
- obwinia innych za swoje niepowodzenia czy problemy.

PRZEMOC W RODZINIE WOBEC OSÓB STARSZYCH I/LUB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Przemoc wobec osób starszych jest definiowana przez World Health Organization (2009) jako „jednorazowy lub powtarzający się akt, stający się przyczyną zranienia lub niesie ze sobą ryzyko zranienia (bez względu czy jest to działanie intencjonalne czy też nie) osoby starszej, pozostającej w opiece opiekuna lub ze strony innych osób, pozostających w relacjach, które powinny zapewniać zaufanie, a w rzeczywistości są źródłem zranienia lub stresu dla osoby starszej” (Juszczak–Kuźmińska D., Michalska K., (2010).

Rozpatrując przemoc w rodzinie nie można przejść obojętnie wobec tzw. ageizmu – charakteryzującego się wzmacnianiem wykluczenia osób starszych powodującego wzrost dyskryminacji osób starszych.

Przemoc w rodzinie wobec osób starszych występuje pod wieloma, poniżej wskazanymi postaciami:

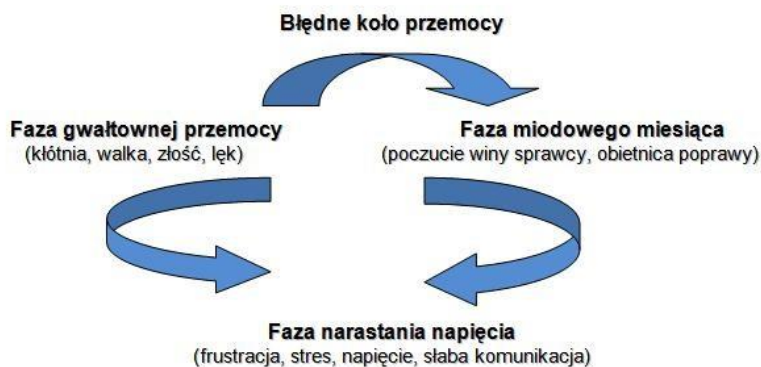
- krzywdzenie fizyczne – występujące pod postacią: bicia, kopania, zadawania bólu, krępowania, wiązania itp.,
- krzywdzenie psychiczne/emocjonalne – stosowanie gróźb słownych, infantylizacja (używanie „dziecięcej” mowy), poniżanie i inne działania mające na celu dehumanizację osoby, po to by wzbudzić w niej lęk przed próbą sprzeciwu i rozgniewaniem sprawcy przemocy,
- przemoc finansowa/ekonomiczna – pozbawianie środków do życia, wymuszanie pieniędzy,
- zaniedbanie – najczęściej występująca forma przemocy, opiera się na zaniechaniu i poważnych uchybieniach ze strony opiekunów osoby starszej widocznych w odmowie zaspakajania potrzeb fizjologicznych w tym brak pożywienia, wody, zapewnienia opieki i higieny osobistej; psychicznych, tj. brak zapewnienia bezpieczeństwa, nie okazywanie szacunku, miłości – brak odpowiedniej opieki zdrowotnej, dostarczania leków,
- przemoc seksualna – kontakty seksualne z osobami w podeszłym wieku, pojawiający się u seniorów lęk przed rozbieraniem, uszkodzenie narządów płciowych, choroby weneryczne, infekcje intymne.

1.5 Cykle przemocy i inne psychologiczne mechanizmy w jakich funkcjonuje osoba doznająca przemocy

Przemoc zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości zwanej cyklem przemocy.

Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz: narastania napięcia, ostrej przemocy i miodowego miesiąca.

Fazy przemocy

Źródło: <https://www.linkedin.com/pulse/przemoc-psychiczna-katarzyna-kreft-kielak>

Faza narastania napięcia – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia.

Przyczyny napięcia mogą tkwić poza rodziną. Czasami są to błahostki powodujące wzrost napięcia i przyczyniające się do powstawania agresji.

– **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch agresji, sprawca zamienia się w kata, może dokonać straszliwych w skutkach czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie ofiary najczęściej decydują się na wzywanie pomocy, złożenie skargi.

– **Faza miodowego miesiąca** – faza skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Próbuje przekonać ofiarę, że teraz będzie inaczej, że jego zachowanie się nigdy nie powtórzy. Ofiara mu wierzy i zostaje z nim, odwołuje zeznania. Jednak po jakimś czasie wszystko zaczyna się od nowa. Przemoc z czasem się nasila, za każdym razem jest coraz gorzej. Sprawca zwykle zaczyna od uszczypliwej uwagi, lekkiego popchnięcia, siarczystego przekleństwa, by po jakimś czasie dopuścić się ciężkiego uszkodzenia ciała, wymyślnych psychicznych tortur, trwałego okaleczenia ofiary, a nawet jej zabójstwa.

Obok cykliczności przemocy inne mechanizmy, w jakich funkcjonuje osoba doznająca przemocy to: zjawisko „prania mózgu” zespół stresu pourazowego(PTSD), wyuczona bezradność.

Zjawisko „prania mózgu”

Zjawisko „prania mózgu” jest jednym z najsilniej działających mechanizmów przemocy psychicznej. Stanowi jej istotę. Znane jest już od czasów starożytnych. Obecnie występuje w wielu dziedzinach życia politycznego, społecznego, w reklamach, sektach religijnych i życiu rodzinnym. „Pranie mózgu” jest związane z szeregiem zabiegów stosowanych w celu zmiany przekonań, uczuć, potrzeb, postaw, po to, aby osoba manipulowana działała zgodnie z oczekiwaniami osoby manipulującej.

Najczęściej używanymi metodami „prania mózgu” są izolacja, poniżanie i degradacja, monopolizacja uwagi, groźby i demonstracja wszechmocy oraz sporadyczne okazywanie pobłażliwości.

Izolacja – to stopniowe pozbawienie osoby doznającej przemocy od kontaktów z innymi ludźmi. Przejawia się krytykowaniem znajomych i rodziny partnera, wyrażaniem niezadowolenia z tego, że partner rozmawia przez telefon, kontaktuje się z osobami w pracy. Ofiara przemocy z czasem wycofuje się z kontaktów towarzyskich, zrywa wszelkie kontakty z rodziną, przyjaciółmi i znajomymi, odchodzi z pracy, staje się osobą zupełnie odciętą od zewnętrznych źródeł wsparcia mając nadzieję, że w ten sposób uniknie bolesnych dla niej konsekwencji.

Poniżanie i degradacja – z chwilą, gdy ofiara przemocy przestaje komunikować się z otoczeniem, osoba stosująca przemoc bombarduje ją fałszywymi informacjami na jej temat. Wielokrotnie przypomina o jakimś poniżającym doświadczeniu, poddaje stałej krytyce, często przy innych ludziach, ubliża lub ignoruje.

Monopolizacja uwagi – polega na tym, że wszystko, co robi, myśli i jak się czuje stosujący przemoc ma być punktem odniesienia przy podejmowaniu działań przez osobę, która jej doznaje. Uniemożliwia to jej podjęcie jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, niebędących pod kontrolą „strażnika”.

Groźby i demonstracja mocy – stosujący przemoc grozi, że pobije ofiarę, wyrządzi krzywdę dzieciom i rodzinie, grozi odebraniem dzieci, zabiciem. Zmusza osobę doznającą przemocy do zrobienia tego, co jest dla niej wstydlive lub upokarzające, a potem grozi, że komuś o tym opowie. Ponieważ część groźb spełnia, osoba doznająca przemocy nie jest w stanie przewidzieć, co stanie się naprawdę. Zmusza ją to do posłuszeństwa wobec żądań osoby stosującej przemoc.

Sporadyczne okazywanie pobłażliwości – czasami sprawca przemocy okazuje czułość, kupuje prezenty, zaprasza na kolację do restauracji. Staje się pobłażliwy i zapomina o wymaganiach. Daje to złudną nadzieję ofierze, że osoba stosująca przemoc może się zmienić. Podobnie jak faza miodowego miesiąca takie zachowanie zatrzymuje osobę doznającą przemocy w krzywdzącym związku.

Jeżeli ktoś doznaje przemocy jest pozbawiany mocy(godności, mocy wewnętrznej).

Zadaniem interwentów i osób pomagających – służb, osób zobowiązanych w ramach swoich kompetencji zawodowych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie – jest pomoc w odzyskaniu mocy i podmiotowości osobom krzywdzonym.

II PRZEMOC W RODZINIE W DOKUMENTACH PRAWNYCH

2. 1. Dokumenty międzynarodowe

Coraz częstsze łamanie praw człowieka budzi międzynarodowe zainteresowanie i skutkuje wprowadzeniem odpowiednich działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy i podejmowanie wspólnych wysiłków ograniczających występowanie przemocy oraz prewencję. Warto zwrócić uwagę na dokumenty międzynarodowe i akty prawne regulujące formy przeciwdziałania przemocy w rodzinie, popularyzowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości w tym akty prawa międzynarodowego:

Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych:

- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 r.
- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 r. Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego.
- Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ – Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 r.

Dokumenty Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rec. (2002) 5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z dnia 30 kwietnia 2002 r.
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie.
- Rekomendacja Komitetu Ministrów R (90) 2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z dnia 15 stycznia 1990 r.

- Rekomendacja Komitetu Ministrów R (85) 4 w sprawie przemocy w rodzinie z dnia 26 marca 1985 r.
- Europejska Konwencja o wykonywaniu prawa dzieci z dnia 25 stycznia 1996 r.
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Dokumenty Parlamentu Europejskiego i Rady:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW.

2. 2. Podstawy prawne w Polsce

Zapisy w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.), wprowadzają regulacje prawne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar. Przykładowo art. 40 Konstytucji wskazuje, iż „nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych.”

Ponadto, problematyka przemocy domowej jest, również ujmowana w następujących aktach prawnych:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, ze zm.).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie Procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020r. poz. 1359).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 poz. 360, ze zm.).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020r. poz. 920).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020r. poz. 2050).

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 określa kierunki i działania prowadzone w Polsce w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Są to w szczególności:

- 1. Profilaktyka i edukacja społeczna, w tym: ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie i mediach, poprawa jakości systemu działań profilaktycznych, realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.*
- 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym: rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą oraz wypracowania zasad współpracy, upowszechnienie informacji i edukacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, udzielania wsparcia i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, monitoring skuteczności działań pomocowych.*
- 3. Oddziaływanie na osobę stosującą przemoc w rodzinie, w tym: tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty i organizacje pozarządowe, wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi, interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie, realizowanie wobec osób stosujących przemoc programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych zmierzających do zmiany wzorców zachowań.*
- 4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: wzmocnienie jakości kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania, wyznaczenie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zwiększenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.*

2.3. Inne dokumenty

Dokumentami określającymi opcje poszczególnych dziedzin życia powiatu, w tym społecznego, mającymi bezpośredni i pośredni wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych są:

- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułuskim na lata 2015 – 2022;
- Strategia Rozwoju Powiatu Pułuskiego na lata 2007-2020;

W 2011 opracowano rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty”, do której realizacji we współpracy z zespołem interdyscyplinarnym zostało zobowiązanych pięć służb: policja, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, oświata i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

Procedura postępowania/interwencji „Niebieskiej Karty” obejmuje zatem działania wielu służb, mających na celu zatrzymanie przemocy w rodzinie oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji. Podejmowane działania są indywidualnie dostosowane do potrzeb danej rodziny. Szczegółowe warunki realizowania procedury, zadania służb oraz formularze „Niebieskich Kart” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. Nr 209 poz.1245).

Zgodnie z art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej;

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;

2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do zadań gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

2.4 Uprawnienia i zadania służb powołanych do realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Do działań instytucji zajmujących się udzielaniem wsparcia i pomocy osobom dotkniętym przemocą zalicza się przedsięwzięcia o charakterze zapobiegawczym i zwalczającym zjawisko przemocy. Profilaktyka oraz działania prewencyjne stanowią podstawowe narzędzie walki z wzrastającym problemem przemocy w rodzinie.

Działania w ramach prewencji zmierzają do:

- Zredukowania przyczyn powstawania przemocy np.: ubóstwo, bezrobocie, brak równości, alkoholizm, hazard itp.
- Włączania rodzin w kontakty z lokalną społecznością dla przeciwdziałania ich izolacji.
- Eliminowanie norm, które na dobre weszły do życia społecznego i usprawiedliwiają przemoc w rodzinie jak np. sceny przemocy publikowane przez media.

Zapewnienia dostępu do:

- Poradnictwa i psychoterapii mogących mieć formę indywidualnego kontaktu, pracy z rodziną lub z grupą.
- Poradnictwa indywidualnego mającego za zadanie usprawnienie procesu komunikowania się w rodzinie, poprawy umiejętności w zakresie rozwiązywania problemów, radzenia sobie ze stresem, złagodzenia objawów depresji.
- Terapii rodzinnej prowadzącej do nawiązania interakcji w kontekście aktualnej sytuacji rodziny. W jej ramach dokonuje się także analizy pełnionych ról w celu identyfikacji wszystkich przypadków braku równowagi w relacjach.

– Terapii grupowej prowadzonej w oparciu o instrukcje i ćwiczenia prezentowane przez prowadzącego. Wsparcie społeczne otrzymane od członków grupy staje się wartościowym źródłem wzmocnień. Osoby, mające trudności w nawiązywaniu relacji z innymi ludźmi, mogą skorzystać z organizowanych treningów kompetencji personalnych i społecznych.

W rezultacie podejmowanych działań prewencyjnych następuje inicjowanie działań o charakterze interwencyjnym wówczas, gdy stwierdza się występowanie przemocy w rodzinie i aktualnie ma ona miejsce.

Prewencja trzeciego stopnia ma na celu zmniejszenie ryzyka ponawiania urazów fizycznych i szkód psychicznych, by zminimalizować niebezpieczeństwo uszkodzenia, upośledzenia lub śmierci ofiary. Ten rodzaj prewencji obejmuje prowadzenie terapii rodziny, w której dochodzi do przemocy, a także opanowanie i kontrolę agresywnego zachowania. Zdarza się, że prewencja trzeciego stopnia jest zbyt późna, gdyż znęcanie się nad osobami mogło już spowodować negatywne skutki. Z uwagi na to szczególnie nacisk powinno kłaść się na prewencję pierwszego i drugiego stopnia.

Podmioty wymienione w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazane do realizowania działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”:

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policja,
- publiczne i niepubliczne placówki ochrony zdrowia,
- placówki oświatowo – wychowawcze.

Każda z wymienionych instytucji w ramach swoich kompetencji zobowiązana jest do podejmowania działań zmierzających do udzielenia wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, a także przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o:
 - możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

- formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
- możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
 - organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
 - zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
 - może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziału w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach procedury funkcjonariusz Policji:

- udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,
- przeprowadza, o ile jest to możliwe, z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego,
- przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,

– podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą.

W ramach procedury przedstawiciel ochrony zdrowia każdorazowo udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie. Jeżeli stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, wymaga przewiezienia jej do podmiotu leczniczego, formularz „Niebieska Karta – A” wypełnia przedstawiciel podmiotu leczniczego, do którego osoba ta została przewieziona. Przedstawicielem ochrony zdrowia uprawnionym do działań jest osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny.

W ramach procedury przedstawiciel oświaty:

- podejmuje działania, o których mowa w § 11 pkt 2 lit. a i c oraz pkt 3 i 5 Rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”,
- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci,
- udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

III. FORMY WSPARCIA REALIZOWANE W POWIECIE PUŁTUSKIM

W LATACH 2016 - 2020

Na terenie powiatu pułtuskiego pomocą w zakresie uzależnień i współuzależnień oraz przemocą zajmują się:

1. Interdyscyplinarny Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Ofiar Przemocy Domowej w Pułtusku;
2. Punkt Informacyjno-Konsultacyjny przy OPS w Pokrzywnicy;
3. Siedem gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,

4. Poradnia Terapii Uzależnień w Pułtusk;
5. Poradnictwo specjalistyczne przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk (rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne oraz prawne);
6. Komenda Powiatowa Policji w Pułtusk;
7. Straż Miejska w Pułtusk;
8. Prokuratura Rejonowa w Pułtusk;
9. Sąd Rejonowy w Pułtusk;
10. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Pułtusk.

Na podstawie danych uzyskanych od Komendy Powiatowej Policji w Pułtusk, przemoc w powiecie przedstawia się następująco:

Tabela 1. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty”

<i>Procedura „NK” – powiat pułtusk</i>		<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020 (I półrocze)</i>
<i>Lista sporządzonych „Niebieskich Kart”</i>		103	106	97	107	54
<i>Ogółem interwencje domowe</i>		284	325	255	293	104
<i>Ofiary przemocy</i>	<i>Kobiety</i>	90	90	87	94	45
	<i>Mężczyźni</i>	13	17	9	13	11
	<i>Dzieci</i>	18	15	9	17	4
<i>Zatrzymani do wytrzeźwienia w ramach „NK”</i>		63	75	55	56	42
<i>Ilość postępowań przygotowawczych, w których wykorzystano „NK”</i>		13	15	18	16	7
<i>Wnioski przesłane do różnych instytucji w ramach procedury „NK”</i>		-	-	-	-	-

Analizując powyższe dane stwierdza się, iż liczba interwencji w rodzinie ze względu na miejsce zamieszkania (wieś i miasto) jest porównywalna, liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w latach poprzednich jest również porównywalna, ze zdecydowaną przewagą pokrzywdzonych kobiet. Wśród liczby sprawców przemocy domowej oraz liczby sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu, w zdecydowanej większości są mężczyźni.

TABELA

Tabela 3. Liczba postępowań karnych oraz postępowań zakończonych wyrokiem skazującym w sprawie dotyczącej przemocy domowej

	2019	2020
<i>Liczba postępowań karnych w sprawach dotyczących przemocy domowej</i>	78	32
<i>Liczba postępowań zakończonych wyrokiem skazującym</i>	38	10

Na terenie powiatu pułtuskiego osoby z problemem alkoholowym i ich rodziny mogą uzyskać pomoc terapeutyczną w Poradni Terapii Uzależnień. Poradnia prowadzi zajęcia dla grup osób uzależnionych i współuzależnionych. Wiele osób zostało skierowanych do Poradni przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na podstawie orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku podania się leczeniu.

W powiecie pułtuskim działa siedem Gminnych Komisji do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które realizują zadania w oparciu o gminne programy profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych.

Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pomagają osobom uzależnionym od alkoholu poprzez: prowadzenie z nimi rozmów interwencyjnych (których efektem może być leczenie odwykowe), kierują wnioski do Sądu Rejonowego o zastosowaniu obowiązku podjęcia leczenia przymusowego w systemie otwartym i zamkniętym.

Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie profilaktyki i minimalizacji szkód społecznych podejmują wiele działań:

- finansowanie działalności świetlic socjalno – terapeutycznych;
- finansowanie zajęć dla dzieci pochodzących z rodzin patologicznych, dotkniętych alkoholizmem;
- finansowanie programów profilaktyczno – edukacyjnych dla dzieci i młodzieży ze szkół;
- finansowanie szkoleń, kursów dla osób związanych z realizacją zadań wynikających z gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej, szkołami, Sądem Rodzinnym w celu zapewnienia rodzinom patologicznym skutecznej pomocy.

Dane Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołów Interdyscyplinarnych

Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące procedury leczenia uzależnień, liczbę osób, wobec których złożono wnioski do GKRPA, diagnozę problemów alkoholowych, a także innych uzależnień oraz dane z działań Zespołów Interdyscyplinarnych w poszczególnych gminach powiatu pułtuskiego.

Gmina Pułtusk

Tabela 4. Procedura leczenia uzależnień przez GKPRPA

Lata	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
Wnioski o wszczęcie procedury leczenia odwykowego	55	63	55	58	16
Liczba osób skierowanych na leczenie przez Sąd na wniosek GKRPA	20	28	28	25	10

Tabela 5. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, wobec których złożono wnioski do GKRPA w roku 2019 i pierwszej połowie 2020r.

Liczba wniosków złożonych wobec:	2019	2020 (I półrocze)
Mężczyzn	48	13
Kobiet	10	3
Ogółem	58	16

Tabela 6. Diagnoza problemów alkoholowych

Problem	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	581	579
Liczba osób dorosłych nadużywających alkoholu	1454	1160
Liczba osób dorosłych współuzależnionych	773	774
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym	734	735

Tabela 7. Alkoholizm i uzależnienia

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób objętych wsparciem GKRPA	35	13
Liczba wniosków dot. skierowania na leczenie odwykowe	58	16
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe	25	10
Liczba rodzin, u których występuje problem alkoholowy	30	19
Liczba rodzin, u których występuje problem narkomanii	6	4

Tabela 8. Ilość spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego w Gminie Pultusk

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba spotkań ZI	4	3
Liczba spraw prowadzonych przez ZI	148	61

Tabela 9. Rodzaje problemów rozwiązywanych przez Zespoły Interdyscyplinarne

Rodzaj problemu:	2019	2020 (I półrocze)
Przemoc w rodzinie	109	58
Alkoholizm	94	51

Gmina Winnica

Tabela 10. Procedura leczenia uzależnień przez GKRP

Lata	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
Wnioski o wszczęcie procedury leczenia odwykowego	16	0	2	1	0
Liczba osób skierowanych na leczenie przez Sąd na wniosek GKRP	3	0	2	1	0

Tabela 11. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, wobec których złożono wnioski do GKRP w roku 2019 i pierwszej połowie 2020r.

Liczba wniosków złożonych wobec:	2019	2020 (I półrocze)
Mężczyzn	1	0
Kobiet	0	0
Ogółem	1	0

Tabela 12. Diagnoza problemów alkoholowych

Problem	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	15	9
Liczba osób dorosłych nadużywających alkoholu	19	12
Liczba osób dorosłych współuzależnionych	19	12
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym	43	35

Tabela 13. Alkoholizm i uzależnienia

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób objętych wsparciem GKRP	12	15
Liczba wniosków dot. skierowania na leczenie odwykowe	1	0
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe	1	0
Liczba rodzin, u których występuje problem alkoholowy	19	15
Liczba rodzin, u których występuje problem narkomanii	0	0

Tabela 14. Ilość spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonujące w Gminie Winnica

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba spotkań ZI	5	2
Liczba spraw prowadzonych przez ZI	10	9

Tabela 15. Rodzaje problemów rozwiązywanych przez Zespoły Interdyscyplinarne

Rodzaj problemu:	2019	2020 (I półrocze)
Przemoc w rodzinie	10	9
Alkoholizm	8	5

Gmina Gzy

Tabela 16. Procedura leczenia uzależnień przez GKRPA

Lata	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
Wnioski o wszczęcie procedury leczenia odwykowego	1	7	6	3	6
Liczba osób skierowanych na leczenie przez Sąd na wniosek GKRPA	0	1	1	1	0

Tabela 17. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, wobec których złożono wniosek do GKRPA w roku 2019 i pierwszej połowie 2020r.

Liczba wniosków złożonych wobec:	2019	2020 (I półrocze)
Mężczyzn	3	6
Kobiet	0	0
Ogółem	3	6

Tabela 18. Diagnoza problemów alkoholowych

Problem	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	15	18
Liczba osób dorosłych nadużywających alkoholu	40	43
Liczba osób dorosłych współuzależnionych	7	8
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym	22	25

Tabela 19. Alkoholizm i uzależnienia

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób objętych wsparciem GKRPA	6	5
Liczba wniosków dot. skierowania na leczenie odwykowe	1	0
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe	1	0
Liczba rodzin, u których występuje problem alkoholowy	15	17
Liczba rodzin, u których występuje problem narkomanii	0	0

Tabela 20. Ilość spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego w Gminie Gzy

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba spotkań ZI	4	1
Liczba spraw prowadzonych przez ZI	9	6

Tabela 21. Rodzaje problemów rozwiązywanych przez Zespoły Interdyscyplinarne

Rodzaj problemu:	2019	2020 (I półrocze)
Przemoc w rodzinie	7	3
Alkoholizm	2	1

Gmina Zatory

Tabela 22. Procedura leczenia uzależnień przez GKRPA

Lata	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
Wnioski o wszczęcie procedury leczenia odwykowego	15	11	9	5	3
Liczba osób skierowanych na leczenie przez Sąd na wniosek GKRPA	8	3	4	2	1

Tabela 23. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, wobec których złożono wnioski do GKRPA w roku 2019 i pierwszej połowie 2020r.

Liczba wniosków złożonych wobec:	2019	2020 (I półrocze)
Mężczyzn	4	2
Kobiet	1	1
Ogółem	5	3

Tabela 24. Diagnoza problemów alkoholowych

Problem	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	3	1
Liczba osób dorosłych nadużywających alkoholu	26	5
Liczba osób dorosłych współuzależnionych	6	2
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym	13	1

Tabela 25. Alkoholizm i uzależnienia

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób objętych wsparciem GKRPA	16	4
Liczba wniosków dot. skierowania na leczenie odwykowe	2	1
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe	2	1
Liczba rodzin, u których występuje problem alkoholowy	16	5
Liczba rodzin, u których występuje problem narkomanii	0	0

Tabela 26. Ilość spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego w Gminie Zatory

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba spotkań ZI	5	1
Liczba spraw prowadzonych przez ZI	21	11

Tabela 27. Rodzaje problemów rozwiązywanych przez Zespoły Interdyscyplinarne

Rodzaj problemu:	2019	2020 (I półrocze)
Przemoc w rodzinie	21	11
Alkoholizm	18	11

Gmina Świercze

Tabela 28. Procedura leczenia uzależnień przez GKPR

Lata	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
Wnioski o wszczęcie procedury leczenia odwykowego	9	8	8	3	3
Liczba osób skierowanych na leczenie przez Sąd na wniosek GKRPA	3	0	0	0	0

Tabela 29. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, wobec których złożono wniosek do GKRPA w roku 2014 i pierwszej połowie 2015r.

Liczba wniosków złożonych wobec:	2019	2020 (I półrocze)
Mężczyzn	3	3
Kobiet	0	0
Ogółem	3	3

Tabela 30. Diagnoza problemów alkoholowych

Problem	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Brak danych	Brak danych
Liczba osób dorosłych nadużywających alkoholu	Brak danych	Brak danych
Liczba osób dorosłych współuzależnionych	Brak danych	Brak danych
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym	Brak danych	Brak danych

Tabela 31. Alkoholizm i uzależnienia

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób objętych wsparciem GKRPA	Brak danych	Brak danych
Liczba wniosków dot. skierowania na leczenie odwykowe	Brak danych	Brak danych
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe	Brak danych	Brak danych
Liczba rodzin, u których występuje problem alkoholowy	Brak danych	Brak danych
Liczba rodzin, u których występuje problem narkomanii	Brak danych	Brak danych

Tabela 32. Ilość spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego w Gminie Świercze

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba spotkań ZI	6	4
Liczba spraw prowadzonych przez ZI	5	5

Tabela 33. Rodzaje problemów rozwiązywanych przez Zespoły Interdyscyplinarne

Rodzaj problemu:	2019	2020 (I półrocze)
Przemoc w rodzinie	5	5
Alkoholizm	3	3

Gmina Pokrzywnica

Tabela 34. Procedura leczenia uzależnień przez GKPR

Lata	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
Wnioski o wszczęcie procedury leczenia odwykowego	3	2	0	0	1
Liczba osób skierowanych na leczenie przez Sąd na wniosek GKRPA	3	2	0	0	1

Tabela 35. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, wobec których złożono wniosek do GKRPA w roku 2019 i pierwszej połowie 2020r.

Liczba wniosków złożonych wobec:	2019	2020 (I półrocze)
Mężczyzn	0	1
Kobiet	0	0
Ogółem	0	1

Tabela 36. Diagnoza problemów alkoholowych

Problem	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	5	1
Liczba osób dorosłych nadużywających alkoholu	5	1
Liczba osób dorosłych współuzależnionych	4	1
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym	13	1

Tabela 37. Alkoholizm i uzależnienia

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób objętych wsparciem GKRPA	5	1
Liczba wniosków dot. skierowania na leczenie odwykowe	0	1
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe	0	1
Liczba rodzin, u których występuje problem alkoholowy	5	6
Liczba rodzin, u których występuje problem narkomanii	0	0

Tabela 38. Ilość spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego w Gminie Pokrzywnica

	2019	2020 (I półrocze)
Liczba spotkań ZI	2	8
Liczba spraw prowadzonych przez ZI	7	10

Tabela 39. Rodzaje problemów rozwiązywanych przez Zespoły Interdyscyplinarne

Rodzaj problemu:	2019	2020 (I półrocze)
Przemoc w rodzinie	7	10
Alkoholizm	5	9

Gmina Obryte

Tabela 40. Procedura leczenia uzależnień przez GKPR

Lata	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
Wnioski o wszczęcie procedury leczenia odwykowego	4	1	5	4	2
Liczba osób skierowanych na leczenie przez Sąd na wniosek GKRPA	4	1	5	4	2

Tabela 41. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, wobec których złożono wnioski do GKRPA w roku 2019 i pierwszej połowie 2020r.

Liczba wniosków złożonych wobec:	2019	2020 (I półrocze)
Mężczyzn	4	2
Kobiet	0	0
Ogółem	4	2

Tabela 42. Diagnoza problemów alkoholowych

Problem	2019	2020 (I półrocze)
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	21	7
Liczba osób dorosłych nadużywających alkoholu	21	7
Liczba osób dorosłych współuzależnionych	24	9
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym	11	5

Tabela 43. Alkoholizm i uzależnienia

	2019	2020 (I półrocze)
<i>Liczba osób objętych wsparciem GKRPA</i>	45	10
<i>Liczba wniosków dot. skierowania na leczenie odwykowe</i>	4	2
<i>Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe</i>	4	2
<i>Liczba rodzin, u których występuje problem alkoholowy</i>	12	10
<i>Liczba rodzin, u których występuje problem narkomanii</i>	0	0

Tabela 44. Ilość spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego w Gminie Obrzyte

	2019	2020 (I półrocze)
<i>Liczba spotkań ZI</i>	12	7
<i>Liczba spraw prowadzonych przez ZI</i>	13	4

Tabela 45. Rodzaje problemów rozwiązywanych przez Zespoły Interdyscyplinarne

Rodzaj problemu:	2019	2020 (I półrocze)
<i>Przemoc w rodzinie</i>	0	1
<i>Alkoholizm</i>	13	4

W Ośrodkach Pomocy Społecznej w Pułtuskach i Pokrzywnicy funkcjonują Interdyscyplinarne Punkty Konsultacyjno – Informacyjne, których celem jest pobudzenie wrażliwości na drugiego człowieka i samego siebie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności pomocy ofiarą przemocy domowej. Istnieje możliwość korzystania ze wsparcia specjalistów psychologa, prawnika, terapeuty.

Poradnictwo specjalistyczne prowadzone jest w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach. Pomoc udzielana jest dla społeczności lokalnej z terenu powiatu pułtuskiego przez pedagoga, psychologa, prawnika i pracownika socjalnego.

Zakres pomocy jest bardzo szeroki i obejmuje różne problemy, np. przy sformułowaniu pozwu o alimenty i rozwód, wyjaśnienie znaczenia pisma sądowego, sprawy majątkowe, sprawy karne, uregulowanie kontaktów z dziećmi, informacja o przysługujących uprawnieniach i sytuacji prawnej, informacja o postępowaniu w sprawie ubezwłasnowolnienia, zdobycie umiejętności prawidłowego komunikowania, pomoc osobom z problemami: emocjonalnymi, wychowawczymi z dziećmi, małżeńskimi, problem alkoholowy w rodzinie, pomoc w poradzeniu sobie z depresją i kryzysem psychicznym, itp.

Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa w PCPR:

2019 r. – 124 osób;

I półrocze 2020 r. – 63 osób.

Przyczyny korzystania ze wsparcia w Ośrodkach Pomocy Społecznej w poszczególnych gminach powiatu pultuskiego.

Tabela 46. Gmina Pultusk

Przyczyny korzystania ze wsparcia	2016		2017		2018		2019		2020 (I półrocze)	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
<i>Bezrobocie</i>	390	1107	333	933	324	903	297	809	238	622
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych</i>	144	500	132	455	109	374	94	322	7	39
<i>Alkoholizm</i>	60	95	57	84	50	64	42	69	44	62
<i>Przemoc w rodzinie</i>	2	7	0	0	0	0	1	7	1	7
<i>Narkomania</i>	3	6	4	7	2	2	1	1	1	1
<i>Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	2	2	2	5	4	7	15	15	9	10

Tabela 47. Gmina Pokrzywnica

Przyczyny korzystania ze wsparcia	2016		2017		2018		2019		2020 (I półrocze)	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
<i>Bezrobocie</i>	95	335	98	315	115	388	105	346	74	239
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych</i>	39	153	34	144	38	157	20	91	18	78
<i>Alkoholizm</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Przemoc w rodzinie</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Narkomania</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 48. Gmina Gzy

Przyczyny korzystania ze wsparcia	2016		2017		2018		2019		2020 (I półrocze)	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
<i>Bezrobocie</i>	58	189	57	179	54	168	46	143	39	119
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych</i>	16	94	13	71	12	57	9	42	6	28
<i>Alkoholizm</i>	9	16	4	9	3	6	4	7	3	6
<i>Przemoc w rodzinie</i>	2	6	2	7	1	5	1	58	1	5
<i>Narkomania</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

<i>Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Tabela 49. Gmina Zatory

<i>Przyczyny korzystania ze wsparcia</i>	2016		2017		2018		2019		2020 (I półrocze)	
	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>
<i>Bezrobocie</i>	84	335	79	297	61	228	47	178	35	135
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych</i>	7	26	3	10	8	30	8	31	4	12
<i>Alkoholizm</i>	5	10	6	18	6	19	3	16	1	1
<i>Przemoc w rodzinie</i>	1	5	0	0	0	0	0	0	1	3
<i>Narkomania</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1

Tabela 50. Gmina Świercze

<i>Przyczyny korzystania ze wsparcia</i>	2016		2017		2018		2019		2020 (I półrocze)	
	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>
<i>Bezrobocie</i>	104	334	73	222	53	145	39	98	21	48
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych</i>	15	53	9	36	12	37	11	40	1	1
<i>Alkoholizm</i>	8	28	4	11	3	7	3	3	0	0
<i>Przemoc w rodzinie</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Narkomania</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	1	3	0	0	1	1	2	2	0	0

Tabela 51. Gmina Obryte

<i>Przyczyny korzystania ze wsparcia</i>	2016		2017		2018		2019		2020 (I półrocze)	
	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>
<i>Bezrobocie</i>	62	232	69	254	66	237	59	195	31	88
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych</i>	24	92	16	47	24	93	15	53	43	195

<i>Alkoholizm</i>	1	3	2	5	1	2	1	2	4	4
<i>Przemoc w rodzinie</i>	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0
<i>Narkomania</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	2	2	2	2	0	0	2	5	1	1

Tabela 52. Gmina Winnica

<i>Przyczyny korzystania ze wsparcia</i>	2016		2017		2018		2019		2020 (I półrocze)	
	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinie</i>
<i>Bezrobocie</i>	138	503	124	166	71	252	29	108	48	193
<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych</i>	41	135	33	109	25	102	18	73	10	40
<i>IAlkoholizm</i>	42	123	42	101	25	50	15	28	13	25
<i>Przemoc w rodzinie</i>	4	19	2	9	0	0	0	0	1	6
<i>Narkomania</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	0	0	0	0	2	3	1	1	0	0

W ramach zapobiegania marginalizacji osób i rodzin prowadzone są świetlice środowiskowe dla dzieci i młodzieży. W świetlicach środowiskowych dzieci korzystają z gier i zabaw, uczestniczą w zajęciach sportowych, plastycznych, teatralnych, uczestniczą w imprezach okolicznościowych, odrabiają prace domowe.

Tabela 53. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach prowadzonych przez świetlice środowiskowe w poszczególnych gminach.

MOPS, GOPS	Świetlice środowiskowe				
	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
Pułtusk	30	28	22	35	15
Winnica	0	0	0	0	0
Pokrzywnica	42	49	42	45	18
Zatory	95	85	75	75	40
Obryte	0	0	0	0	0
Gzy	0	0	0	0	0
Świercze (zajęcia z programem socjoterapeutycznym)	112	116	108	100	0

Wykaz instytucji oraz organizacji udzielających pomocy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu pułtuskiego:

- Komenda Powiatowa Policji w Pułtusk
- Posterunek Policji w Świerczach
- Posterunek Policji w Pokrzywnicy
- Straż Miejska w Pułtusk
- Prokuratura Rejonowa w Pułtusk
- Sąd Rejonowy w Pułtusk
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk
- Szpital Powiatowy w Pułtusk
- Poradnia Zdrowia Psychicznego w Pułtusk
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Pułtusk
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pułtusk
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrytem
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Zatorach
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pokrzywnicy
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Winnicy
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gzach
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerczach
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pułtusk;
- Interdyscyplinarny Punkt Konsultacyjno- Informacyjny dla ofiar Przemocy Domowej w Pułtusk
- Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pułtusk

IV. CELE PROGRAMU

4.1 CEL GŁÓWNY

Zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie tego zjawiska w powiecie pultuskim.

4.2 Cele szczegółowe:

1. Profilaktyka i edukacja dorosłych, rodzin dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie (konferencje, spotkania na ten temat, działania propagujące pozytywne postawy w stosunkach międzyludzkich).
2. Ochrona oraz wsparcie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie poprzez rozwój poradnictwa specjalistycznego nakierowanego na pomoc ofiarom przemocy oraz realizacja zajęć, grup wsparcia, spotkań edukacyjno-terapeutycznych .
3. Podnoszenie kompetencji służb i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez szkolenie, zajęcia warsztatowe, spotkania osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
4. Rozwój oddziaływań terapeutycznych ukierunkowanych na osoby dotknięte przemocą w rodzinie i osoby stosujące przemoc w rodzinie(realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego).
5. Zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez placówki pomocowe osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
6. Opracowywanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy.
7. Sporządzanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
8. Monitorowanie rozwoju działalności zespołów interdyscyplinarnych.
9. Zatrudnianie specjalistycznej kadry w ramach umów cywilnoprawnych.
10. Rozwój nowych form i metod wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży zagrożonej lub dotkniętej przemocą w rodzinie.

4.3 Obszary działań

Cele działań i przewidywane efekty realizacji odnoszą się do obszarów:

- **profilaktyka** – promowanie wartości rodzinnych, rozwijanie umiejętności interpersonalnych;

- **edukacja** – przekazywanie wiedzy na temat zjawiska przemocy, jego skutków, informowanie o możliwych formach pomocy;
- **interwencja** – przerwanie przemocy, ochrona ofiar, izolacja i oddziaływanie na sprawców;
- **wspieranie** – przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia i bezradności u ofiar przemocy, uświadamianie praw i możliwości rozwiązania problemu poprzez pomoc psychologiczną, prawną i socjalną.

4.4 Odbiorcy Programu

1. Ofiary przemocy w rodzinie:
 - a) dzieci,
 - b) współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych,
 - c) osoby niepełnosprawne
 - d) osoby starsze.
2. Sprawcy przemocy w rodzinie.
3. Świadkowie przemocy.
4. Przedstawiciele władz lokalnych, instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

4.5 Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Zdobycie wiedzy z tematyki przemocy w rodzinie i możliwość rozwiązywania konfliktów.
2. Uzyskanie świadomości właściwych postaw prorodzinnych i prospołecznych.
3. Wzrost świadomości społecznej na temat możliwości uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji pomocowych.
4. Wzrost poczucia bezpieczeństwa osób zagrożonych przemocą w rodzinie.
5. Podniesienie kompetencji zawodowych wśród pracowników specjalizujących się w pomocy rodzinom.
6. Zafunkcjonowanie w świadomości lokalnego społeczeństwa zagrożeń dla rodziny, wynikających ze zjawiska przemocy.
7. Zaistnienie pozytywnych zmian w zachowaniach osób uwikłanych w przemoc w rodzinie.

4.6 Realizatorzy

Działania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy powinny być prowadzone we wszystkich jednostkach na terenie powiatu, które w ramach swoich działań zajmują się ochroną, czy też wsparciem rodziny i jej członków. Niezbędna jest chęć współpracy między osobami i instytucjami działającymi we wskazanym obszarze. W pracy należy stosować się do zasad:

- ✓ **interdyscyplinarności**, zgodnie z którą wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji; kluczowa jest praca zespołowa i współpraca;
- ✓ **kompleksowości**, z uwagi na fakt, iż przemoc jest zjawiskiem złożonym i wieloaspektowym.

Realizatorami Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Powiecie Pułuskim są:

1. Starostwo Powiatowe w Pułusku,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułusku,
3. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu pułuskiego,
4. Policja,
5. Sąd,
6. Prokuratura,
7. Placówki oświatowe,
8. Organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny,
9. Zakłady Opieki Zdrowotnej,
10. Poradnie przeciwalkoholowe.

V. MONITOROWANIE

Monitoring programu dokonywany będzie raz w roku w formie sprawozdania. Ocena realizacji poszczególnych działań programu w roku kalendarzowym dokonywać będzie Rada Powiatu w Pułusku po przedłożeniu ww. sprawozdania przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Powiecie Pułuskim na lata 2021 – 2025 finansowany będzie ze środków przeznaczonych na zadania własne a więc Powiatu Pułuskiego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Samorządów Gminnych. Ponadto ze środków otrzymanych z budżetu Ministra Pracy i Polityki Społecznej, Wojewody Mazowieckiego oraz środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

VII. ZAKOŃCZENIE

Realizacja niniejszego Programu stanowiła będzie wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie poprzez wieloaspektowe zaangażowanie się wszystkich instytucji i organizacji zobligowanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Mamy oczekiwania i nadzieję, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk m.in. agresji i patologii, a przede wszystkim poprawy funkcjonowania zagrożonych rodzin w powiecie pułuskim.

VIII. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROGRAMU

L.p.	Działania	Od kiedy	Do kiedy	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	Organizacja i prowadzenie pomocy indywidualnej dla ofiar przemocy	2021	2025	PCPR, MOPS, GOPS, służba zdrowia, Punkty Interwencji-Kryzysowej, Organizacje pozarządowe, GKRPA	Budżety podmiotów
2.	Opracowanie powiatowego informatora nt. możliwości i form pomocy w sytuacjach przemocy domowej oraz instytucjach świadczących pomoc rodzinie w tym zakresie	2021	2025	PCPR	Budżet powiatu
3.	Tworzenie Punktów Interwencji Kryzysowej na terenie gmin powiatu.	2021	2025	Burmistrz, Wójtowie, MOPS, GOPS	Budżet samorządu - gminy - organizacji pozarządowych
4.	Organizowanie kampanii, konferencji uwzględniających problematykę przeciwdziałania przemocy i agresji	2021	2025	PCPR, MOPS, GOPS, Policja	Budżet samorządu - powiatu - gminy
5.	Współpraca z mediami oraz inicjowanie wymiany informacji pomiędzy mediami i instytucjami odpowiedzialnymi za profilaktykę i rozwiązywanie problemów przemocy	2021	2025	PCPR, MOPS, GOPS, Policja	Bez nakładów
6.	Doskonalenie i szkolenie kadr zawodowych pracujących na rzecz rodzin będących w kryzysie	2021	2025	GKRPA, PCPR, MOPS	Budżet powiatu
7.	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty”	2021	2025	Policja, MOPS, GOPS	Bez nakładów
8.	Wspieranie i rozwój świetlic środowiskowych	2021	2025	MOPS, GOPS	Budżet samorządu - gminy

	dla dzieci na terenie powiatu				- organizacji pozarządowych
9.	Opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	2021	2025	PCPR	Budżet - powiatu - województwa
10.	Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej*	-	-	Starostwo Powiatowe, PCPR	Budżet - powiatu - województwa

Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej* zgodnie z założeniami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułuskim na lata 2015 – 2022 planowane jest w roku 2022.

Zatwierdził:

Opracował: Zespół powołany Zarządzeniem Nr 32/2020 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pułusku z dnia 24 września 2020 r.